

Státní rostlinolékařská správa

Sídlo organizace: Těšnov 17, 117 05 Praha 1
Korespondenční adresa: Ztracená 1099/10, 161 00 Praha 6

Opava 23.7.2013
čj. SRS 040243/2013

Oblastní odbor SRS

Jaselská 552/16

746 82 Opava

Zpráva č. 15 oblastního odboru OPAVA o výskytu škodlivých organismů a poruch za období od 8.7.–21.7.2013

1. Počasí

Značnými rozdíly mezi ranními a odpoledními teplotami a minimálními změnami v charakteru počasí připomínalo babí léto. Ranní minima nepřekračovala 8–13 °C. Proudění vzduchu ze severních směrů nedovolilo teplotám vystoupit nad 29 °C ani při celodenním slunečním svitu, ale většinou se maximální teploty pohybovaly kolem 25 °C. Bylo skoro nebo úplně jasno, jen občas oblačno až téměř zataženo. Srážky v podobě přeháněk byly pouze lokální a většinou zanedbatelné. Jen výjimečně se objevily přívalové vydatné srážky i s krupobitím. Zejména v jižní části oblasti začíná být sucho.

2. Výskyt škodlivých organismů a poruch

Probíhá sklizeň ozimých ječmenů, raných brambor, meruněk a některých dalších plodin, provádí se podmítka po sklizených obilninách. Ze škodlivých organismů jsou významné některé druhy mšic, lokálně mandelinka bramborová, byl zaznamenán první výskyt bázlivce kukuřičného. Výskyty cerkosporové listové skvrnitosti řepy a plísně bramboru jsou většinou slabé, strupovitosti jabloně lokálně až silné, a to hlavně u drobných pěstitelů. Lokálně se ukazuje až silné zaplevelení druhů přerůstajícími kulturní plodinu. U náchylných odrůd jsou stále zjišťovány až silné výskyty padlí jabloně. Výskyty strupovitosti jabloně jsou na mnoha lokalitách celé oblasti hodnoceny jako střední na listech i plodech neošetřovaných stromů. Lokálně jsou stále zjišťovány výrazné letové vlny obaleče jablečného. Na brukvovité zelenině nejsou výjimkou silné výskyty molice vlašovičnickové.

OBILNINY

Koncem vegetace se jen lokálně objevují střední výskyty houbových chorob. Výskyty škůdců jsou slabé s výjimkou některých druhů mšic, zejména kyjatky osenní. Na některých pozemcích plevele přerůstají porosty obilnin.

PŠENICE OZIMÁ (RF 83–87 BBCH, časná vosková až žlutá zralost)

Výskyty růžovění klasů pšenice (*Gibberella zeae*, *Monographella nivalis*, *Gibberella avenacea*, *Fusarium poae*, *F. culmorum*) jsou zatím většinou slabé, v okresech Jeseník (Javorník-Město, Javorník-Ves, Vlčice) a Přerov (Prosenice) lokálně až střední.

Silný výskyt septoriové skvrnitosti pšenice (*Mycosphaerella graminicola*) byl zjištěn v okrese Olomouc (Nový Dvůr).

Sledování septoriové skvrnitosti pšenice se provádí ve fázích 31–32 BBCH (1. až 2. kolénko), 37 BBCH (objevení posledního listu), 51 BBCH (počátek metání) a 71 BBCH (prvá zrna dosáhla poloviny konečné velikosti) na dvaceti rostlinách odebraných při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst krát 2 rostliny). Sleduje se počet napadených listů a při posledním pozorování se určí index napadení pro dvě horní listová patra.

Ošetří se porosty s 12 a více % napadených listů, případně s indexem napadení horních dvou listových pater 40 a více % při posledním pozorování.

První výskyt hnědé rzivosti pšenice (*Puccinia recondita*) hlásili z okresu Prostějov (Němčice nad Hanou) 17.7. Výskyt v okrese Olomouc (Náklo) byl hodnocen jako silný.

Sledování hnědé rzivosti pšenice se provádí ve fázích 29–30 BBCH (konec odnožování až začátek sloupkování), 31 BBCH (1. kolénko), 37 BBCH (objevení posledního listu), 51 BBCH (počátek metání) a 71 BBCH (prvá zrna dosáhla poloviny konečné velikosti) na dvaceti odnožích odebraných při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst krát 2 odnože). Sleduje se počet napadených odnoží a při posledním pozorování se určí index napadení pro dvě horní listová patra.

Ošetří se porosty s 20 a více % napadených odnoží, případně s indexem napadení horních dvou listových pater 25 a více % při posledním pozorování.

Střední výskyty mšic (*Aphididae*), zejména kyjatky osenní (*Sitobion avenae*) v klasech ozimé pšenice byly zjištěny v okrese Jeseník (Vidnava, Vlčice). Místy se vyskytuje silná parazitace.

Pozorování mšic se provádí na začátku metání (49 BBCH), na začátku kvetení (61 BBCH) a ve fázi, kdy první zrna dosáhla poloviny konečné velikosti (71 BBCH). Kontroluje se 50 odnoží, vždy všechny listy a klas (5 míst krát 10 odnoží). Pozorování se provádí více než 20 m od okraje porostu. Vypočte se průměrný počet každého druhu na jednu odnož.

Ošetří se porosty, kde je v průměru 3 a více mšic na jednu odnož.

V okresech Bruntál (Krnov) a Opava (Opava-předměstí) jsou porosty lokálně silně zaplevelené chundelkou metlicí (*Apera spica-venti*). Z okresu Jeseník je hlášeno silné zaplevelení chundelkou metlicí (*Apera spica-venti*) a ovsem hluchým (*Avena fatua*) (Javorník-Město, Javorník-Ves) a střední až silné zaplevelení sveřepem měkkým (*Bromus mollis*) (Javorník-Ves).

JEČMEN JARNÍ (RF 71–87 BBCH, první zrna dosáhla poloviny své konečné velikosti až žlutá zralost)

Střední výskyty síťovité skvrnitosti ječmene (*Pyrenophora teres*) zaznamenali lokálně v okresech Nový Jičín (Sedlnice) a Šumperk (Řepová).

Pozorování síťovité skvrnitosti ječmene se provádí na konci odnožování (29 BBCH), při objevení se posledního listu (37 BBCH) a začátkem metání (51 BBCH). Kontroluje se 20 rostlin (odnoží) při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst krát 2 rostliny). Z každé rostliny se vybere jedna průměrně vzrostlá odnož. V prvních dvou termínech se určí počet rostlin (odnoží) s příznaky napadení, začátkem metání se vypočte index napadení horních dvou listových pater.

Ošetří se porosty, u nichž je napadeno 5 a více % rostlin (odnoží), případně při indexu napadení 50 a více %.

Střední výskyt růžovění klasů ječmene (*Gibberella zeae*, *Monographella nivalis*, *Gibberella avenacea*, *Fusarium poae*, *F. culmorum*, *F. sporotrichoides*) je hlášený z okresu Přerov (Rokytnice).

KUKUŘICE (35–65 BBCH, 5. kolénko patrné až plný květ)

Silný výskyt mšice stěmchové (*Rhopalosiphum padi*) zaznamenali v okrese Opava (Otice).

Zatím ojedinělý první výskyt imaga bázlivce kukuřičného (*Diabrotica virgifera*) byl zaznamenán 17.7. ve feromonovém lapáku v okrese Prostějov (Mořice).

Pozorování ve feromonových lapácích se provádí 1krát týdně od 20.6. do konce října.

Jako chemická ochrana se používají insekticidní mořidla nebo půdní insekticidy aplikované při setí nebo líhnutí larev při průměrné hodnotě 35 a více samců na jeden lapák za 14 dnů v předchozím roce. V oblasti kontinuálního šíření na pozemcích s opakovaným pěstováním kukuřice se ošetření proti dospělcům provede dva až tři týdny po zjištění prvního samce ve feromonovém lapáku při výskytu 35 a více samců v průměru na jeden lapák za 14 dnů.

LUSKOVINY

HRÁCH SETÝ (RF 69–79 BBCH, konec květu až zelená zralost)

Střední výskyt **kyjaty hrachové (Acyrtosiphon pisum)** zjistili na Olomoucku (Vacanovice).

Pozorování kyjatek se provádí jednou týdně od fáze druhého jednoduchého pravého listu (fáze 12 BBCH) do nalezení prvních kyjatek na rostlinách. Množství jedinců kyjatek (imag i nymf) se sleduje jednou za 14 dnů od nalezení prvních kyjatek na rostlinách do žluté zralosti, fáze 83–85 BBCH. Při úhlopříčném průchodu porostem se na deseti místech prohlédne vždy 5 za sebou rostoucích rostlin. Mšice se na místě oklepou na světlou podložku (např. papír) a spočítají.

Ošetří se porosty, kde je v průměru 3 a více jedinců kyjatek na jednu rostlinu hrachu.

OLEJNINY

Výskyty houbových chorob na šešulích, listech nebo stoncích ozimé řepky, a to šedé plísňovitosti brukvovitých, alternariové skvrnitosti řepky a fomového černání stonků řepky, jsou v současné době hodnoceny jako slabé. Rovněž výskyty mšice makové v porostech máku jsou s jedinou výjimkou slabé.

ŘEPKA OZIMÁ (RF 75–89 BBCH, asi 50 % šešulí dosáhly druhově, resp. odrůdově specifické velikosti až plná zralost)

Střední výskyt larev **bejlomorky kapustové (Dasyneura brassicae)** zaznamenali v okrese Olomouc (Náklo, Nedvězí). Výskyty jsou většinou soustředěny na okraje pozemků.

Výskyt imag se sleduje na rostlinách dvakrát týdně v období od žlutého poupěte do plného květu, fáze 59–65 BBCH, a jednou týdně v období od plného květu do konce květu, fáze 65–69 BBCH. Kontroluje se vždy namátkově vybraných 25 rostlin na protilehlých okrajích pozemku (celkem 50 rostlin).

Ošetření se provede u porostů, kde je pozorováno v průměru 0,25 a více imag bejlomorky kapustové na 1 rostlinu. Ošetření v době, kdy jsou již vyhlíhlé larvy, je neúčinné.

V okrese Jeseník bylo pozorováno silné zaplevelení **knotovkou bílou (Silene latifolia)** (Javorník-Ves) a až střední zaplevelení **sveřepem měkkým (Bromus mollis)** (Vlčice).

MÁK SETÝ (RF 56–64 BBCH, odkvět až zelená zralost)

Silný výskyt **plísně máku (Peronospora arborescens)** trvá v okrese Ostrava (Vratimov).

Pozorování plísně máku se provádí v období od začátku stonkování do začátku květu, fáze 40–52 BBCH. Při úhlopříčném průchodu porostem se na deseti místech prohlédne vždy 10 za sebou rostoucích rostlin.

Ošetří se porosty, kde je plísní máku napadeno 2 a více % rostlin.

Střední výskyt **pleosporové hnědé skvrnitosti máku (Pleospora papaveracea)** zaznamenali na Olomoucku (Doloplazy).

Napadení pleosporovou hnědou skvrnitostí máku se sleduje od začátku stonkování do začátku květu (40–52 BBCH) a v době zrání tobolek (70–80 BBCH) na 100 rostlinách (10 rostlin na 10 místech při úhlopříčném průchodu porostem). Zaznamená se % napadených rostlin.

Za škodlivý výskyt se považuje napadení 2 a více % rostlin v období od stonkování do květu a 5 a více % v době zrání tobolek.

Ojediněly silný výskyt **mšice makové (Aphis fabae)** zjistili v okrese Ostrava (Vratimov).

Pozorování mšice makové v porostech máku se provádí po ukončení přeletu mšic z brslenů do začátku sekundárního přeletu (orientačně do poloviny května), před květem (fáze 47–49 BBCH) a po začátku sekundárního přeletu (2–3 týdny po zjištění nymf se základem křídel na řepě či bobu). Pozorování se provádí na celé ploše porostu. Za napadenou se považuje rostlina alespoň s jednou živou mšicí. Kontroluje se 100 rostlin (5 míst krát 20 rostlin).

Ošetření se provede u porostů, kde do začátku sekundárního přeletu je pozorováno v průměru 5 a více % napadených rostlin, po začátku sekundárního přeletu 20 a více % napadených rostlin.

OKOPANINY

Probíhá sklizeň raných odrůd brambor. Škodlivé výskyty chorob i škůdců v porostech okopanin jsou v současné době spíše ojedinělé.

BRAMBOR (RF 61–99 BBCH, počátek květu až hlízy odloučené od stonků)

Původce silného výskytu **bakteriálního černání stonků a měkké hniloby hlíz bramboru** na zamokřených okrajových plochách v okrese Opava (Otice) byl laboratorně determinován jako **Dickeya chrysanthemi**.

První výskyty **plísňě bramboru (Phytophthora infestans)** hlásili 15.7. z okresu Olomouc (Velký Týnec). Střední výskyty zaznamenali v okrese Přerov (Osek nad Bečvou) a u drobných pěstitelů na Jesenicku (Javorník-Ves).

Ošetření porostů brambor proti plísni bramboru se doporučuje v prodloužených intervalech v okolí všech sledovaných meteostanic.

Podrobnější informace je možno získat na veřejném portálu Státní rostlinolékařské správy na adrese <http://eagri.cz/public/web/srs/portal/skodlive-organismy/prognozy-vyskytu-so-na-uzemi-cr/vyskyt-plisne-bramboru.html>.

Střední výskyt **terčovitě skvrnitosti bramboru (Alternaria solani)** byl pozorován v okrese Olomouc (Senice na Hané).

Fungicidní ošetření prováděná proti plísni bramboru by měla být dostatečná i pro regulaci terčovitě skvrnitosti bramboru.

Silný výskyt larev **mandelinky bramborové (Leptinotarsa decemlineata)** zjistili v okrese Opava (Otice), porosty byly ošetřeny insekticidy. Další střední výskyt byl zaznamenán v okrese Přerov (Osek nad Bečvou). U drobných pěstitelů jsou občas zjišťovány silné výskyty všech vývojových stádií (Vlčice v okrese Jeseník).

V období hromadného kladení vajíček se sleduje množství brouků v porostu a za 2–4 týdny (tedy celkem třikrát) množství ohnisek larev. Porost je nutno projít nejméně čtyřikrát na různých místech tak, aby bylo podchyceno průměrné napadení.

Ošetření se provede v době maxima líhnutí larev. Při normálním průběhu počasí to bývá obvykle v době, kdy první vyhlédle larvy dosáhnou třetího instaru. Ošetří se porosty, kde bylo zjištěno 100 a více brouků na 1 ha nebo 140 a více ohnisek larev, přičemž za jedno ohnisko se považuje skupina 35 a více larev.

CUKROVKA (RF 39 BBCH, listy pokrývají 90 % povrchu půdy)

První výskyty **cerkosporové listové skvrnitosti řepy (Cercospora beticola)** hlásili 9.7. z okresů Olomouc (Senice na Hané) a Opava (Otice), 11.7. z okresu Karviná (Starý Bohumín).

Ošetření se doporučuje provést 5–8 dnů po zjištění prvního výskytu. Pokud trvá vlhké a teplé počasí, druhé ošetření se provede po 14 dnech. Po polovině srpna se ošetření většinou už nedoporučuje.

V porostech se místy vyskytují ohniska **plevelných řep (Beta vulgaris)** přerůstající kulturní plodinu. Silné výskyty těchto ohnisek jsou hlášeny z Prostějovska (Doloplazy, Mořice na Hané, Pivín, Stařechovice, Vrchoslavice).

CHMEL (RF 63–71 BBA, asi 30 % květů otevřených až počátek vývoje hlávek)

Ve chmelnicích probíhá chemická ochrana proti plísni chmele a svilušce chmelové.

Lokálně až střední výskyt **plísňě chmele (Pseudoperonospora humuli)** zaznamenali v okrese Přerov (Prosenice).

První výskyt **svilušky chmelové (Tetranychus urticae)** byl pozorován v okrese Olomouc (Velký Týnec) 15.7. V okrese Přerov (Prosenice) byl zjištěn až střední výskyt.

Jednou týdně se zjišťuje napadení listů, květů nebo hlávek chmele.

Za škodlivý se považuje výskyt 10 a více svilušek na jeden list nebo napadení 10 a více % květů nebo hlávek. Ošetření se signalizuje při zjištění prvních skvrn po sání svilušek na spodních listech.

OVOCNÉ DŘEVINY

V intenzivních sadech převládají slabé výskyty škodlivých organismů, silnější výskyty jsou zjišťovány hlavně na neošetřovaných stromech v silničních stromořadích, extenzivních sadech a na rozptýlené zeleni.

Jádroviny

JABLOŇ (RF 74–78 BBCH, průměr plodů do 40 mm až plod dosahuje asi 80 % konečné velikosti)

Výskyt **padlí jabloně (*Podosphaera leucotricha*)** na náchylných odrůdách v okresech Jeseník (Javorník-Město) a Olomouc (Vilémov) je lokálně silný.

Ošetření se signalizuje v období sekundárního šíření choroby ve fázi 55 BBCH (zelené poupě) a opakuje se podle potřeby (infekční tlak, intenzita růstu, použitý přípravek) přibližně až do fáze 76 BBCH (plody velikosti vlašského ořechu).

Střední výskyty **strupovitosti jabloně (*Venturia inaequalis*)** na listech i plodech byly zaznamenány v okresech Jeseník (Javorník-Město), Olomouc (Vilémov), Přerov (Podhoří) a Šumperk (Mohelnice).

Pokud nejsou k dispozici údaje o délce ovlhčení listů, případně zralosti reprodukčních orgánů patogena, lze termín zralosti askospor odhadnout přibližně podle fenofáze hostitele, což bývá obvykle ve fázi 53–54 BBCH (zelená špička až myší ouško). Ošetření je signalizováno po zjištění prvních zralých askospor, nejpozději ve fenofázi 54 BBCH v případě preventivní ochrany nebo při splnění podmínek pro infekci. Další ošetření se odvíjí od povětrnostních podmínek (délka ovlhčení listů), často se využívá ošetření před očekávanými srážkami, ale tak, aby postřik na listech a plodech dokonale zaschl.

Střední výskyt **mšice jabloňové (*Aphis pomi*)** mimo intenzivní sady zaznamenali v okrese Prostějov (Němčice nad Hanou, Smržice).

Kontroluje se 100 letorostů (na 5 místech 20 letorostů z 1 stromu) na konci kvetení, fáze 67 BBCH.

Ošetření se provede při napadení 2 a více % letorostů koloniemi mšic, v případě napadení mšicí jabloňovou 10 a více %.

V uplynulém období byly odchyceny do feromonových lapáků zaznamenány střední až silné výskyty a výrazné letové vlny samců **obaleče jablečného (*Cydia pomonella*)**, a to v okresech Nový Jičín (Příbor, Štramberk), Přerov (Tučín) a Šumperk (Bludov, Mohelnice).

Přílet samců se sleduje dvakrát týdně od 1.5. do 15.9.

Ošetření se provede vždy přibližně za týden po vyvrcholení letové vlny, pokud trvají vhodné podmínky pro kladení vajíček, tedy pokud večerní teploty ve 21 hodin středoevropského času dosahují alespoň 17 °C.

Peckoviny

SLIVONĚ (RF 76–81 BBCH, plod dosahuje asi 60 % konečné velikosti až počátek zrání)

Střední až silné výskyty **mšic (*Aphididae*)** na neošetřovaných stromech slivoní u drobných pěstitelů zaznamenali v okresech Jeseník (Javorník-Ves), Olomouc (Náměšť na Hané) a Šumperk (Mohelnice).

Napadení letorostů mšicemi se sleduje v období prvního opadu plodů po odkvětu až zbarvování plodů, fáze 71–81 BBCH (orientačně duben až červenec).

Ošetření se provede při napadení 5 a více % letorostů koloniemi mšic.

Nálety samců druhé generace **obaleče švestkového (*Cydia funebrana*)** jsou většinou slabé s mírně se zvyšující intenzitou. V jižní části oblasti však už zaznamenali střední (Kelčice na Prostějovsku) i silné (Vilémov na Olomoucku) výskyty.

Přílet samců se sleduje dvakrát týdně od 1.5. do 15.9.

Ochrana proti první generaci, která působí propad plodů, není obvykle účelná. Pouze v letech s nízkou násadou plodů a velmi vysokou populační hustotou obaleče švestkového je vhodné ji provést, a to po zjištění první výrazné letové vlny. Ošetření se signalizuje v období letu imago letní generace, a to v první třetině letové křivky této generace. Ochranný zásah je vhodné směřovat proti právě se líhnoucím housenkám, tj. asi týden po vrcholu letové vlny. U raných a poloraných odrůd většinou stačí jedno ošetření. U pozdních odrůd, pokud nadále trvají vysoké

přilety samců do feromonových lapáků, se provede druhé ošetření, a to přibližně 10 dnů po prvním.

ZELENINA

Na brukvovité zelenině (zelí, květák, kedlubny) jsou na řadě lokalit v celé oblasti zjišťovány silné výskyty **molice vlašovičnickové (*Aleyrodes proletella*)**. Chemická ochrana je velmi problematická s ohledem na registraci účinných insekticidů.

ZELÍ

V okrese Opava (Otice) byly zjištěny silné výskyty **molice vlašovičnickové (*Aleyrodes proletella*)** a **zápředníčka polního (*Plutella xylostella*)** i střední výskyt **mšice zelné (*Brevicoryne brassicae*)**.

Výskyt molice vlašovičnickové se sleduje dvakrát týdně na 2 žlutých lepových deskách v období od počátku června do sklizně a minimálně jednou týdně se sleduje poškození listů.

Ošetření se provede při průměrném výskytu 5 a více imag na jednu lepovou desku a den nebo při poškození 10 a více % listů.

Pozorování zápředníčka polního se provádí ve 2 feromonových lapácích v období 15.5.–15.9. Výskyt housenek na rostlinách se sleduje v období 7 dnů po vrcholu letové vlny do dosažení 2. instaru.

Ošetření se provede při zjištění průměrného počtu 2 a více housenek na jednu rostlinu.

Mšice zelná se sleduje dvakrát týdně ve 2 Mörickeho miskách v období od zjištění prvních okřídlených jedinců v síti nasávacích pastí Státní rostlinolékařské správy (podrobnější informace na adrese <http://eagri.cz/public/web/srs/portal/skodlive-organismy/aphid-bulletin/aphid-bulletin-2013/>) do rozvinutí 5. listu a přímo na rostlinách.

Ošetření se provede při zjištění 5 a více okřídlených jedinců v průměru na jednu Mörickeho misku a den nebo při zjištění 10 a více % napadených rostlin.

RAJČE JEDLÉ

První výskyt **plísně rajčete (*Phytophthora infestans*)** byl zjištěn v okrese Olomouc (Lipňany) 15.7.

Ošetřuje se preventivně podle výskytu v oblasti s dřívějším nástupem vegetace rajčat. Při sklizni pozor na ochrannou lhůtu použitých přípravků!

OKURKA SETÁ

První výskyt **plísně dýňovitých (*Pseudoperonospora cubensis*)** byl zaznamenán v okrese Olomouc (Lipňany) 15.7.

Ošetření se signalizuje při výskytu v oblasti s dřívějším nástupem vegetace okurek. Ošetřuje se preventivně, během sklizně vždy ihned po sběru, aby mohla být dodržena ochranná lhůta použitého přípravku. Ošetření se opakuje v intervalu 4–14 dnů v závislosti na infekčním tlaku, intenzitě růstu a použitém přípravku.

Za oblastní odbor Opava zpracoval: Ing. Jan Sitek